

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SACRAMENTO|| POENITENTIAE.|| QVATVOR LIBRIS COM-||REHNSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVIII. Soluuntur obiectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54092)

Timete eum, qui potest corpus & animam perdere in Gehennam. qui quidem timor seruilis est, saltem secundum substantiam.

NEQVE his repugnat, quòd in Christo fuerint omnia dona Spiritus sancti, in quo tamen timor seruilis non fuit. Nam neq; timor ille castus fuit in Christo, quo timemus, ne fortè Deum offendamus: sciebat enim ille se impeccabilem esse; & tamen quis affirmare auderet, timorem illum castum inter dona Spiritus sancti non esse numerandum? Igitur Propheta Isaias, per Spiritum timoris Domini, intellexit timorem Domini in vniuersum, vt compræhendit seruilis & filialis: Christus autè repletus fuit Spiritu timoris Domini, nò secundum omnes species timoris, sed solùm secundum speciem timoris filialis, quatenus respicit reuerentiam patris, qui solus in ipso esse potuit.

CAPVT XVIII.

Soluuntur obiectiones.

MARTINVS Lutherus in sermone de Pœnitentia, & in assertionem articuli sexti aduersus ea quæ iam explicata & constituta sunt, pauca quædam obiicit argumeta, quæ licet iam olim à viris doctissimis Ioanne Rossensi, & Ruaro Tappero dissoluta fuerint, nihil tamen oberit, si etiam à nobis breuissimè dissoluantur.

PRIMO igitur obiicit, Contritionem ex timore præcepti & minarum, extortam, ac violentam esse, & augere peccatum non minuere. Nam remoto præcepto & minis, qui antea ex timore dicebant sibi displicere peccatum, iam dicerent placere, & eo magis peccat, & peccatis suis afficiuntur, quo magis coguntur: non autem volunt illa odisse; siquidem lex & cognitio peccati, magis abundare facit peccatum, vt ait apostolus ad Rom. 5.

RESPONDEO, dubitari non potest, quin dolor de peccato ex solo timore legis & pœnarum profectus, non sit iracundus ac voluntarius, vt est ille, qui oritur ex amore iustitiæ, & Dei: simpliciter tamen liber, & voluntarius est etiam ipse, cum

cùm ex deliberato consilio, & electione nascatur, & possit homo, ut etiam re ipsa multi faciunt, malle peccâdo præsentii iucunditate frui, quàm non peccando futuras pœnas euadere. Sed etiâ si polor iste aliquo modo extortus dici queat, non idè tamen est malus, neq; peccatum auget, sed bonus est, & à peccato retrahit: alioqui lex ipsa quæ timorem incutit, esset mala, & Deus, qui timorem illum inspirat, mali auctor esset. Quod autem nitamur in veritum, & inde peccatû abundet ex cognitione legis, & timore pœnarum; non oritur ex lege, vel timore, sed ex corrupta hominis voluntate, quæ ex bono accipit occasionem mali. Quocirca B. Paulus aperte scribit, nō à lege occasionem dari, sed ex lege occasionem accipi: *Quid ergo, inquit ad Rom. 7. dicemus? lex peccatum est? absit: sed peccatum non cognoui nisi per legem, nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam.* Et infra: *Peccatum occasione accepta, per mandatum seduxit me, & per illud occidit: itaq; lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum.* Quod idem de timore dici potest, esse videlicet eum sanctum, & bonum, cùm ex se retrahat à peccando, licet interdum corrupta hominis voluntas eo magis concupiscat, quo magis ab opere coërcetur.

Sed sciendum est præterea, duos quasi gradus distingui posse in timore seruili. PRIMVS est, quando impedit opus peccati externum, sed non voluntatē: & hic timor est bonus, & bonæ rei causa, quia bonum est impediri opus externum, sed quia coniunctus est cum mala voluntate, nō gignit Contritionem neq; Attritionem. SECUNDVS est, quando non solum opus externum peccati, sed etiam voluntatem peccandi coërcet: sæpe enim homines etiâ si nondum toto corde Deum diligant, tamen consideratis malis effectibus peccati, & suppliciiis æternis, ad quæ ipsos perducit; simpliciter odiû contra peccatum concipiunt, & seriò abiiciunt peccandi voluntatem. Et hic timor est melior, neque ex eo vlllo modo crescit peccandi voluntas; & de eo loquuntur Theologi, cùm dicunt, Attritionem ex timore conceptam, dispositionem esse ad iustificationem, & Sacramento accedente, reuera iustificare, ut perspicuum est ex Concilio Tridentino, sess. 14.

cap. 4. ubi legimus, attritionem disponere ad iustificationem si voluntatem peccandi excludat.

SECUNDO obiicit idem Lutherus in eodem sermone de Pœnitentia, neminem posse perfecte odisse aliquid, cuius contrarium non prius dilexerit, cum amor sit prior odio, et odium ex amore naturaliter fluat; proinde non esse verum odium peccatorum, quod ex timore pœnarum oritur, sed illud solum, quod nascitur ex amore iustitiæ: atque ideo peccatores hortatur, ut si veram pœnitentiam concipere volunt, non attendant ad peccati sordiditatem, sed ad speciem, & puritatem virtutis.

RESPONDEO, si admitteremus quod Lutherus assumit, nihil aliud inde efficeretur, nisi dolor de peccatis ob timorem pœnæ non esse perfectum odium peccatorum, quod quidem nos minimè negamus: fatemur enim perfectum odium peccati esse illud, quod ex amore Dei iustitiæque procedit, & ideo dolorem, siue odium ex timore pœnæ conceptum, non Contritionem, sed Attritionem nominamus. Verum tamen principium illud Lutheri, non posse videlicet aliquid verè perfecteque odio haberi, cuius contrarium prius non diligatur, non habet locum nisi in iis rebus, quæ propter se odio habentur: nam si quid alterius rei gratia odio habeatur, verè ac perfecte odio haberi poterit, si res illa diligatur, cuius causa istud odio habetur. Hoc modo sæpe cibum suavem detestamur, non quod eius contrarium, id est, cibum insuavem diligamus, sed quia diligimus sanitatem, cui cibus ille suavis creditur obfuturus: Sic igitur peccata verissimo, vehementissimoque odio prosequi possumus, etiam si contrarias illi virtutes minimè diligamus, quia diligamus felicitatem, à qua peccando nos excludi, atque excidere persuasi sumus.

PORRO, cohortatio illa Lutheri, ut pœnitentiam acturus, non in ea damna quæ gignit peccatum, sed in speciem virtutis oculos mentis intendat, proflus intempestiva est. Qui enim sordibus peccatorum assuetus est, non movetur ad speciem virtutis; neque fieri potest ut avaro liberalitas, luxurioso castitas, superbo humilitas repente placere incipiat, nisi Deus singulari miraculo in momento hominem aliquem divinitus illustrare, & immutare voluerit. At supplicia, quæ Deus peccatoribus comminatur, facile possunt cuiuslibet hominis,

nis, quamuis impij & nefarij animum permouere: & idcirco ordinatiè diuina prouidentia à timore pœnarum incipere solet, cum peccatorem ad pœnitentiam ducit. Verè enim à Dauide, & Salomone scriptum est: *Initium sapientiæ timor Domini.* & AVGVSTINVS tract. 9. in epist. Ioannis, verè dixit: *Si nullus est timor, non est, quæ intret charitas. Sicut videmus per setam introduci linum, quando aliquid sinitur, seta prius intrat, sed nisi seta exeat non succedit linum: sic timor primò occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intrauit, & introduceretur charitas.*

TERTIO, idem Lutherus in assertionè art. 6. multa dicit vt probet, Contritionem ex timore pœnarum conceptam, esse hypocrisim quandam, & homines hypocritas facere: sed summa ratiocinationis hæc est. Quod non fit ex corde ac sincerè, simulatum & hypocriticum est, iuxta illud Matth. 15. *Cor eorum longè est à me:* rursus quod non fit ex charitate, non fit ex corde, & nihil, vanum, & falsum est, 1. Cor. 13. igitur quod non fit ex charitate, simulatum & hypocritum est. At Contritio ex timore concepta, non oritur ex charitate; ergo simulata, & hypocritica est.

RESPONDEO, prima propositio verissima est, at secunda falsissima. Quod enim non fit ex charitate, non est quidem meritorium vitæ æternæ, quam Deus promisit diligentibus se, Iacob. 1. tamen verum, sincerum, & vtile esse potest. Qui enim orat pro remissione peccatorum, & charitate accipienda, nõ frustra laborat, etiam si ex charitate, quam nondum habet, id facere nequeat: & qui peccatum odit, quia ad interitum sempiternum ducit, verè, ac seriò peccatum odit, sicut verè, ac seriò interitum sempiternum timet: & qui peccata sua elemosynis redimebat iuxta consilium Danielis, vel ad Ionæ prædicationem vrbs euersionem metuentes, ieiunio ac cilicio se affligebant, nequaquam hypocritæ erant. Neque Apostolus Paulus 1. Corinth. 13. scripsit, id quod fit sine charitate, nihil, vanum, & falsum esse; aut fidem, linguas, prophetiam, scientiam, miracula, sine charitate nihil esse, aut vana & falsa esse: sed hominem, qui illa omnia sine charitate habet, nihil esse, quia non est amicus Dei, neq; illa omnia si charitas absit, beatum illum vnquam facient.

QUARTO

QVARTO obiicit idem Lutherus in epist. ad Vicarium ordinis sui, Pœnitentiam nihil amarum, aut asperum, sed rem dulcem, & suauem sonare, timor autem pœnam habere, ut scribit S. Ioannes.

RESPONDEO. Id nimirum Lutherani audire cupiunt pœnitentiam agi suauiter dormiendo, ac potando: quibus aptissimè conuenit quod scribit TERTULLIANVS in libro de Pœnitentia, cum ait: *Num ergo in coccino, & Tyrio pro delictis supplicare nos condecet? cedo acum crinibus distinguendis, & puluerem dentibus elmandis, et bisulcum aliquid ferri vel aris, &nguibus repastinandis: si quid ficti nitoris, si quid coacti ruboris, in labia aut genas &rgeat: præterea exquirunt balneas lactores, hortulani maritimè recessus; aduicito sumptum, conquirunt altilium enormem saginam, defecato neclutem vini. Cum quis interrogarit, cur anima largiatur Deliqui (dicito) in Deum, & periclitor in aeternum perire.* Hæc ille. Non sic Petrus, qui fleuit amarè; non sic Publicanus, qui præ cōfusione non audebat oculos ad cœlum leuare, & cum dolore pectus suū percutiebat: non sic mulier illa peccatrix, quæ, ut sanctus loquitur Gregorius homil. 33, tanto dolore ardebat, ut etiam inter epulas flere nõ erubesceret. Denique longissimè abest pœnitentia ista Lutheri, tota inuis & blanda, ab illius præceptis, qui iubet affligere animos, scindere corda, luctum facere quasi vnigeniti.

QVINTO posset obiici, quòd timor seruilis inordinatus videatur, ac per hoc etiam malus, cum magis pœnam, quam culpam timeat.

RESPONDEO, argumentum rectè probat eos, qui timorem seruilem habent, inordinatos ac malos esse, non tamen ipsum timorem inordinatum esse, vel malum. Nam timor seruilis non dicitur seruilis ab aliqua forma seruitutis sibi intrinseca, & essentiali, sed à forma seruitutis extrinseca sibi, intrinseca autem subiecto suo. Dicitur enim timor seruilis, quia reperitur in seruis, quasi diceretur timor seruorum, quomodo fides informis est fides hominum peccatorum, sed ipsa non est peccatum, quia informitas est coniuncta cum fide, sed non est illi intrinseca. Itaque qui seruiliter timet, malus est, quia pluris facit pœnam quam culpam, sed timor ipse non est malus, sed bonus: quia non ideo ille est malus, quia

quia vehementer timet pœnam, sed quia non vehementius timet culpam; quòd autem nõ vehementius culpam timeat, non oritur ex timore pœnæ, sed ex defectu charitatis. GREGORIUS in primum cap. Cant. *Recti, inquit, diligunt te, non recti adhuc timent te.*

DICES, si hæc ita se habent, cur non potest etiam timor mundanus bonus & sanctus nominari, licet mali sint, qui illum habent? quòd enim peccet qui timore mortis Christum negat, non videtur adscribendum timori, mors enim iure timeretur, sed defectui charitatis. RESPONDEO, maximum est discrimen inter timorẽ seruilem, & timorem mundanum: timor enim seruilis, timor Dei est; timor mundanus, timor creaturarum.

Ex hoc autem discrimine duo alia oriuntur. ALTERVM est, quòd timor seruilis, licet cum peccato coniunctus sit, tamen non est peccati causa: neque enim fieri potest, ut quis idè Deum offendat, quia Deum timet, sed contrà potius à peccando se abstinat, quia Deum timet; & huius boni effectus non nisi bona causa esse potest. Timor autem mundanus non solùm cum peccato coniunctus est, sed est etiam peccati ipsius causa, propterea enim timidus Deum offendit, quia nimis timet creaturam, & ex eo timore peccatum eligit, tanquam medium ad fugiendum malum temporale quod timet: & huius mali fructus non nisi mala arbor causa esse potest.

ALTERVM est discrimen, quòd timor seruilis non potest esse nimis intensiue: nemo enim Deum iratum, aut sempiternum exitium nimis timere potest; quin etiam nemo tantum in hoc mundo timet Gehennam, quantum timeret si eam benè perspectam haberet. Potest quidem Gehenna nimis timeri appreciatiue, ut si quis, data optione, mallet Gehennam fugere, quàm peccatum: sed iste excessus non oritur ex vitio timoris, quasi ille in se sit nimis, & proinde sit causa malæ æstimationis, sed ex defectu charitatis. Itaque qui plus timet pœnam Gehennæ, quàm culpam, non idèd peccat, quia nimium timet pœnam Gehennæ, sed quia defectu charitatis non tantum culpam timet, quantum deberet. At mundanus timor, quia timor est mali creati, finiti, ac temporalis, facilè potest esse nimis non solùm appreciatiue, sed

sed etiam intensiue: & plerumque idè nimius est apprecia-
tiue, quia nimius est intensiue; & tunc propriè dicitur timor
mundanus. Quare mundanus timor in se, atque intrinsecè
inordinatus & malus est.

ULTIMO posset obiici, peccare eos, qui Deum diligunt
propter aliud: proinde peccare etiam eos, qui Deum timeant
propter aliud, id est, ad fugiendas pœnas.

SED facilis responsio est. Nam quia obiectum amoris est
bonum, & timoris malum: & Deus in se bonus est, vel potius
summum atq; infinitum bonum; non autem est in se malus,
sed solùm in effectis, quibus iustè peccatores affligit: idcirco
propter se diligendus est, timendus autem propter aliud. At
que hæc de tota hac disputatione sint satis.

Vna quidem adhuc quæstio tractari potuisset: An videli-
cet Attritio, siue imperfecta Contritio, quam certum est sine
Sacramento non sufficere ad iustificationem; sufficiat cum
Sacramento, ita vt pœnitens ex attrito virtute Absolutionis
fiat contritus, & iustificetur. Lutherus enim id aliquando
negavit, vt perspicuum est ex eius responsione ad dialogum
Syluestri Prieratis, vbi de cõclusionè sexta loquens: *Error est*
inquit, quod attritus fiat contritus virtute Clausum. Con-
tritum discipuli eius, qui Contritionem in terroribus contri-
tuunt, & soli fidei ex verbo Absolutionis conceptæ, quæ ter-
rores illos consequitur, iustificationem adscribunt; nullo
modo negare possunt, quin attritio, & sola non sufficiat,

& cum Absolutione sufficiat: vt in Concil.

Trident. sess. 14. ca. 4. decla-
ratum est.

LIBER